

ВІДГУК

офіційного опонента, доктора педагогічних наук, професора
ЛЯХОВОЇ ІННИ МИКОЛАЇВНИ
на дисертацію ГОРШКОВОЇ ГАЛИНИ ВОЛОДИМИРІВНИ
з теми «ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ ВЧИТЕЛІВ-
ЛОГОПЕДІВ ДО ЗАСТОСУВАННЯ АДАПТОВАНИХ ФІЗИЧНИХ ВПРАВ
В ПРОФЕСІЙНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ»,

подану на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 015
«Професійна освіта» (за спеціалізаціями) галузі знань 01 «Освіта / педагогіка»

Актуальність теми дослідження

Розвиток суспільства сьогодення визначає поглиблення, прискорення процесів, що відбуваються у всіх сферах буття. Галузь освіти реагує на запит суспільства, одним з яких є освіта осіб із особливими освітніми потребами. Низка нормативно-правових документів на державному рівні засвідчує увагу держави до цієї проблеми. Так, Закон «Про освіту» забезпечує освіту особам з особливими освітніми потребами; навчання, виховання та розвиток всіх нозологічних груп дітей згідно їх можливостей, що реалізується у відповідності до Наказу МОН України про «Типовий перелік спеціальних засобів корекції психофізичного розвитку дітей з особливими освітніми потребами, які навчаються в інклюзивних та спеціальних класах закладів загальної середньої освіти».

У Законі «Про вищу освіту» зазначається, що професійна підготовка вчителів-логопедів вимагає суттєвої зміни змісту, форм і методів, переходу від суто знаннєвої до компетентнісної парадигми майбутніх вчителів-логопедів. Перелік компетентностей, якими повинен володіти майбутній вчитель-логопед, конкретизується у Стандарті вищої освіти України спеціальності 016 Спеціальна освіта.

З розвитком суспільства змінюються і вимоги до професійної діяльності вчителів-логопедів, результативність роботи яких залежить від їхнього професіоналізму, використовуваних ними засобів, форм, прийомів і способів корекції, які застосовуються під час практичної роботи з подолання порушень мовленнєвої функції. Насьогодні це вимагає суттєвого оновлення та доповнення у зв'язку зі швидко змінюваними умовами розвитку науки і техніки та потребує теоретичного обґрунтування й експериментальної перевірки, що здійснюватиметься на підставі проведення ґрунтовних наукових досліджень.

Вважаючи на представлене вище, вагомою підставою для вибору Горшковою Г. В. теми дисертаційного дослідження «Формування готовності майбутніх вчителів-логопедів до застосування адаптованих фізичних вправ в професійній діяльності» були: потреби практики в підвищенні ефективності корекційно-розвивальної роботи з дітьми, які мають порушення мовлення, нерозробленість в науковій і науково-методичній літературі цілого ряду аспектів, що зумовлені низкою суперечностей, які виокремлені авторкою в дослідженні, відсутність науково обґрунтованих організаційно-педагогічних умов формування готовності майбутніх вчителів-логопедів до застосування адаптованих фізичних вправ у професійній діяльності; необхідність, важливість, актуальність і соціальна значущість вирішення зазначеної проблеми.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами

Дисертаційне дослідження Горшкової Г. В. виконано у межах планів наукових досліджень комунального закладу вищої освіти «Хортицька національна навчально-реабілітаційна академія» Запорізької обласної ради у 2017-2018 н. р. «Теоретико-методологічні та практико-зорієнтовані засади розвитку» (кафедра спеціальної освіти); у 2018-2019 н. р. «Теоретико-методологічні та практико-зорієнтовані засади розвитку спеціальної освіти» (кафедра спеціальної педагогіки та спеціальної психології); у 2019-2020 н. р. – «Психолого-педагогічний супровід розвитку та самовдосконалення особистості в умовах збагаченого освітньо-реабілітаційного простору» (номер державної реєстрації 0120U100847) (кафедра спеціальної педагогіки та спеціальної психології).

Тема дисертації «Формування готовності майбутніх вчителів-логопедів до застосування адаптованих фізичних вправ в професійній діяльності» затверджена Науково-технічною радою Запорізького національного університету 21 грудня 2017 року, уточнена 05 червня 2019 року.

Рівень наукової новизни одержаних результатів дисертаційного дослідження

У дослідженні відбито всі 3 ступені його новизни: I – те, що зроблено здобувачкою вперше; II – що нею було уточнено і конкретизовано; III – те, що набуло подальшого розвитку, а саме:

- *вперше розроблено і апробовано*: організаційно-педагогічні умови, що забезпечили ефективність формування готовності майбутніх вчителів-логопедів до застосування адаптованих фізичних вправ в професійній діяльності; структурно-функціональну модель, компоненти, показники критерії, рівні, форми, методи і засоби формування готовності майбутніх вчителів-логопедів до застосування адаптованих фізичних вправ в професійній діяльності; авторську розробку комплексу навчально-методичного забезпечення варіативної навчальної дисципліни «Основи логопедичних технік», що базується на авторській методиці застосування адаптованих фізичних вправ; навчально-методичний посібник «Логопедичні техніки: корекція психомоторного розвитку дітей із загальним недорозвитком мовлення»;

- *уточнено і конкретизовано* науковий тезаурус формування готовності майбутніх вчителів-логопедів до застосування адаптованих фізичних вправ в професійній діяльності;

- *набули подальшого розвитку*: теоретичні та методичні положення щодо організації процесу професійної підготовки майбутніх вчителів-логопедів до професійної діяльності в умовах ускладнення природи порушень мовлення, малорухливого способу життя дітей, зростання кількості дітей з особливими потребами; зміст програм професійно-орієнтованих дисциплін.

Практичне значення результатів дисертаційного дослідження

Дисертанткою розроблено, апробовано та впроваджено в систему професійної підготовки майбутніх вчителів-логопедів до застосування адаптованих фізичних вправ в професійній діяльності складові: структурно-функціональна модель формування готовності майбутніх вчителів-логопедів до застосування адаптованих фізичних вправ в професійній діяльності; авторська розробка комплексу навчально-методичного забезпечення варіативної

навчальної дисципліни «Основи логопедичних технік», що базується на авторській методиці застосування адаптованих фізичних вправ (робоча програма, матеріали до лекційних і 7 практичних занять, самостійної роботи); удосконалено зміст робочих програм навчальних дисциплін: Логопедія» (4курс) – до робочої програми включено змістовий модуль *«Застосування адаптованих фізичних вправ під час корекції психомоторного розвитку дітей із алалією, із загальним недорозвитком мовлення»*; «Організація логопедичної роботи в закладах освіти» – додано інформаційну лекцію *«Застосування адаптованих фізичних вправ в роботі з дітьми з порушеннями мовлення»*; «Підготовка до школи дітей з порушеннями мовлення» – додано інформаційну лекцію *«Застосування адаптованих фізичних вправ під час корекції психофізичного розвитку дітей старшого дошкільного віку з порушеннями мовлення»*; «Сенсорне виховання дітей з порушеннями психофізичного розвитку» – включено інформаційну лекційну тему *«Застосування адаптованих та адаптивних фізичних вправ під час корекції психофізичного розвитку дітей, які мають порушення мовлення»*; до робочої програми навчальної дисципліни «Методика навчання основ здоров'я» здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності 013 Початкова освіта включено змістовий модуль *«Адаптовані фізичні вправи у професійній діяльності вчителя початкових класів»* (у межах впровадження в освітній процес інклюзивної освіти).

Для навчально-методичного забезпечення навчальної дисципліни «Основи логопедичних технік», вдосконалення навчальних дисциплін, що названо, автором розроблено навчально-методичний посібник «Логопедичні техніки: корекція психомоторного розвитку дітей із загальним недорозвитком мовлення», в якому висвітлено методику застосування адаптованих фізичних вправ.

Отже, всі необхідні позиції, що підтверджують вагоме практичне значення роботи в цій рубриці здобувачем дотримано, що повністю відповідає дійсності та запропонованим інноваційним педагогічним нововведенням авторки у практику роботи зі студентами ЗВО спеціальності 016 Спеціальна освіта.

Ступінь обґрунтованості і достовірності наукових положень, висновків і рекомендацій

Детальний аналіз змісту дисертації та публікацій Горшкової Г. В. дозволяє констатувати високий ступінь обґрунтованості сформульованих нею наукових положень і висновків, підґрунтям для яких стали: сучасні теоретичні й експериментальні педагогічні дослідження, її власний досвід роботи вчителем-логопедом вищої категорії у закладі дошкільної освіти в компенсуючій групі для дітей із тяжкими порушеннями мовлення протягом 20 років, а також багаторічна робота викладачем і старшим викладачем на різних кафедрах, а саме, спеціальної освіти, педагогіки та методик навчання, спеціальної освіти та психології в Комунальному закладі вищої освіти «Хортицька національна реабілітаційна академія» Запорізької обласної ради.

Зміст дисертації відповідає її темі, засвідчує досягнення поставленої мети та розв'язання завдань, що висвітлені в роботі у логічній послідовності.

Для досягнення мети дослідження дисертанткою було використано комплекс наукових методів теоретичного та емпіричного характеру: *теоретичні методи*: аналіз і узагальнення філософської, психолого-педагогічної, навчально-

методичної вітчизняної та зарубіжної літератури, нормативно-правових і програмно-методичних документів для визначення базових понять дисертаційного дослідження, змісту професійної підготовки майбутніх вчителів-логопедів у закладах вищої освіти; виявлення рівня розроблення та застосування адаптованих фізичних вправ в професійній діяльності вчителями-логопедами та викладачами ЗВО; метод наукового моделювання для теоретичного обґрунтування структурно-функціональної моделі розвитку готовності майбутніх вчителів-логопедів до застосування адаптованих фізичних вправ в професійній діяльності; *емпіричні*: діагностичні (педагогічне спостереження, анкетування, бесіди, тестування, опитування) – для встановлення рівня готовності майбутніх вчителів-логопедів до застосування адаптованих фізичних вправ в професійній діяльності на сучасному етапі професійної підготовки; педагогічний експеримент (констатувальний, формувальний, контрольний етапи) для перевірки ефективності визначених організаційно-педагогічних умов; *математичні*: середніх арифметичних величин, стандартних відхилень, парних порівнянь, дисперсійного аналізу, асиметрії, а також критерію Крускала-Волліса, що використовувалися дисертанткою для аналітичної і статистичної обробки результатів дослідження, кількісного й якісного аналізу педагогічного експерименту.

Ступінь обґрунтованості результатів дослідження, їхня вірогідність та новизна забезпечено теоретичним обґрунтуванням вихідних положень, застосуванням комплексу сучасних наукових методів дослідження, адекватних його меті; об'єктивністю критеріїв оцінки кількісних і якісних показників експериментальних даних, обговоренням результатів дослідження на міжнародних і всеукраїнських науково-методичних і науково-практичних конференціях, що забезпечує вірогідність отриманих особисто здобувачем результатів дисертації та її наукових положень і висновків.

Необхідно зазначити, що наведені в роботі: структура формування готовності майбутніх вчителів-логопедів до застосування адаптованих фізичних вправ в професійній діяльності, методологічні підходи та принципи навчання, розроблена структурно-функціональна модель дослідження, авторський комплекс навчально-методичного забезпечення дисциплін циклу професійної підготовки студентів спеціальності 016 Спеціальна освіта та навчально-методичний посібник до нього, а також методика навчання адаптованих фізичних вправ, яка представляє собою систему із 78 кейсів, які можуть використовуватися майбутніми вчителями-логопедами і їх подальшій роботі з цим контингентом дітей у 3-х вікових групах: в молодшому, середньому та старшому дошкільному віці, є свідченням вагомого самостійного внеску здобувача не тільки в науково-дослідну роботу, а й в педагогіку, спеціальну педагогіку та професійну освіту і може мати подальше використання як в науковій, так і в практичній діяльності в межах обраної дослідної проблематики.

Слід відзначити, що переважна більшість унаочнення, яке подано в дисертації (таблиці, рисунки), є авторською розробкою, що підвищує загальну цінність даного дослідження та свідчить про високий рівень творчості та самостійності здобувача, як у процесі підготовки та проведення науково-дослідної роботи, так і під час написання самої дисертації.

Дисертація складається зі вступу, трьох розділів, що логічно між собою пов'язані та розкривають теоретичні і практичні аспекти обраної авторкою проблематики, висновків до розділів, загальних висновків, 10 додатків і списку використаних джерел.

У першому розділі *«Теоретико-методичні засади формування готовності майбутніх вчителів-логопедів до застосування адаптованих фізичних вправ в професійній діяльності»* здобувачем здійснено ґрунтовний аналіз базових дефініцій дослідження, сформовано власне бачення сутності поняття «адаптовані фізичні вправи» і «готовність майбутніх вчителів-логопедів до застосування адаптованих фізичних вправ в професійній діяльності», проаналізовано зарубіжний досвід підготовки майбутніх логопедів та вчителів-логопедів у закладах вищої освіти щодо застосування адаптованих фізичних вправ в професійній діяльності; вітчизняний досвід професійної підготовки здобувачів вищої освіти спеціальності 016 Спеціальна освіта та результати пілотного експерименту.

Зазначимо, що авторкою роботи проаналізовано значний обсяг вітчизняних та іноземних наукових джерел, що дозволило їй окреслити сучасний стан проблеми та ґрунтовно підійти до розв'язання визначених у дисертаційній роботі завдань.

Особливого схвалення заслуговує те, що впродовж аналізу і синтезу теоретичного матеріалу, порівняння різних думок науковців простежується власний погляд дисертантки на всі розглянуті в роботі аспекти щодо трактування різних понятійних конструктів, які були в подальшому взяті нею за основу для розуміння і формулювання провідного понятійного конструкту - формування готовності майбутніх вчителів-логопедів до застосування адаптованих фізичних вправ в професійній діяльності.

У другому розділі *«Науково-методичні засади формування готовності майбутніх вчителів-логопедів до застосування адаптованих фізичних вправ в професійній діяльності»* дисертантка висвітлила низку науково-методологічні положень, взятих за основу в дослідженні; чітко виокремила компоненти (мотиваційний, когнітивний, особистісний, діяльнісний), критерії (мотиваційний, когнітивний, особистісний, діяльнісний) та рівні сформованості готовності (недостатній, репродуктивний, реконструктивний, творчий); схарактеризувала авторську структурно-функціональну модель дослідження; висвітлила форми, методи, засоби формування означеної готовності та представила методичні аспекти застосування адаптованих фізичних вправ в професійній підготовці майбутніх вчителів-логопедів.

Отримані дисертанткою напрацювання були покладені в основу проведення формувального етапу педагогічного експерименту з формування готовності майбутніх вчителів-логопедів до застосування адаптованих фізичних вправ в професійній діяльності.

У третьому розділі *«Експериментальна перевірка організаційно-педагогічних умов формування готовності майбутніх вчителів-логопедів до застосування адаптованих фізичних вправ в професійній діяльності»* здобувачкою подано аналіз результатів первинного (констатувального етапу) та вторинного (контрольного етапу) діагностування в трьох контрольних і одній експериментальній групі.

Для опрацювання експериментальних матеріалів дослідження дисертанткою було використано методи математичної статистики, що дозволило їй отримати об'єктивні дані й коректно їх представити в роботі при описанні як показників сформованості готовності майбутніх вчителів-логопедів до застосування адаптованих фізичних вправ у професійній діяльності, так і відповідних рівнів.

Результати дослідження, що було отримано в експериментальній групі, на відміну від контрольних груп, засвідчують істотні зрушення в показниках і рівнях сформованості готовності майбутніх вчителів-логопедів до застосування адаптованих фізичних вправ в професійній діяльності, що підтверджує наукову обґрунтованість визначених дисертанткою організаційно-педагогічних умов і ефективну реалізацію у практиці роботи зі студентами спеціальності 016 Спеціальна освіта розроблених нею, формувальних заходів педагогічного експерименту.

Не можна не зазначити, що ретельне опрацювання здобувачкою теоретичного й емпіричного матеріалу дослідження, знайшло свій відбиток в великій кількості наочних матеріалів дослідження, а саме, - в 25 рисунках і 15 таблицях, які в концентрованому вигляді відбивають кількісні та якісні його результати.

Загалом, проведене Горшковою Г. В. дослідження відповідає поставленій меті та визначеним дослідницьким завданням, що знаходить своє підтвердження у змісті дослідження і визначає логіку та послідовність викладу матеріалу.

Результати дисертаційного дослідження авторкою впроваджено в освітній процес Комунального закладу вищої освіти «Хортицька національна навчально-реабілітаційна академія» Запорізької обласної ради, Комунального закладу вищої освіти «Харківська гуманітарно-педагогічна академія» Харківської обласної ради, Національного університету «Запорізька політехніка», Державного закладу «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка», Дніпровського національного університету імені Олеся Гончара, про що свідчать відповідні довідки.

Повнота викладу результатів дослідження в наукових публікаціях, що відповідають темі публікацій

Основні результати викладено у 20 науково-методичних працях, з них: 6 – статті у наукових фахових виданнях України, що реферуються міжнародними наукометричними базами; 1 – стаття у зарубіжному періодичному виданні, 2 – у інших наукових виданнях; 9 – тези до конференцій; 1 – навчально-методичний посібник; 1 – відео-презентація на конгресі. 18 праць опубліковано авторкою одноосібно. В опублікованих працях повністю відображені основні результати, проведеного дисертанткою, наукового дослідження.

Стиль та мова викладених результатів дослідження

Дисертаційна робота характеризується науковим стилем викладення. Текст дисертації видається логічним та чітко структурованим, про що зокрема, свідчить узагальнення основних теоретичних положень у розробленій автором структурно-функціональній моделі, зміст дисертації та матеріали, що представлені в таблицях і рисунках.

Дотримання академічної доброчесності, відповідність анотації основним положенням дисертації

Зокрема, анотація до поданої дисертації являє собою коротко і чітко викладену характеристику роботи, відображає науковий апарат дослідження та висвітлює її основні змістові характеристики. Зміст анотації не містить інформації, яка була б відсутня у тексті дисертаційної роботи. Посилання на наукові літературні джерела та нормативно-правові акти оформлені авторкою роботи належним чином.

Об'єктивне оцінювання тексту дисертаційної роботи і його результатів дає підстави стверджувати, що Г. В. Горшковою було дотримано вимоги академічної доброчесності в повному обсязі.

Виходячи із вище означеного можна стверджувати, що дана дисертація представляє собою самостійну, наукову й авторську роботу, що не порушує норми законодавства про захист авторського права. Фактів порушення дисертанткою академічної доброчесності не виявлено; є коректні посилання на всі використані в роботі джерела інформації.

Дискусійні положення та зауваження до змісту дисертації

Загалом позитивно оцінюючи дисертацію Горшкової Г. В., необхідно визначити деякі зауваження і побажання, які виникли в процесі рецензування роботи і вимагають окремих пояснень.

1. У Вступі, представляючи три групи методів дослідження (теоретичні, емпіричні та математичні), що були використані під час проведення наукового дослідження. Дисертантка, висвітлюючи математичні методи не надала їх перелік (не вказала, які ж саме з них нею було застосовано в роботі), а тільки зазначила, з якою метою вони призначалися, хоча згідно вимог це варто було б зробити, що потребує уточнення.
2. У першому розділі дисертації пп. 1.1, характеризуючи поняття корекційна педагогіка, авторка ототожнює його з поняттям дефектологія, яке подано нею в дужках, і розглядає корекційну педагогіку як «науку про психофізіологічні особливості розвитку дітей із фізичними та психічними вадами, закономірності їхнього виховання, освіти та навчання». Втім, поняття «дефектологія» і «корекційна педагогіка» хоча є і взаємопов'язаними, проте, все ж таки різняться між собою. За Енциклопедією сучасної України, «корекційна педагогіка представляє собою галузь педагогіки, яка досліджує проблеми освіти, навчання і виховання осіб з вадами психофізичного розвитку». Вона не вивчає закономірності психічного розвитку і особливості психічної діяльності осіб з психічними та фізичними недоліками, а лише враховує їх в процесі освіти, виховання і навчання. Корекційна педагогіка представляє собою лише один із розділів дефектології; другим розділом дефектології є спеціальна психологія. Отже, необхідно уточнити погляд авторки з приводу зробленого зауваження.
3. Для вивчення феномену формування готовності майбутніх вчителів-логопедів до застосування адаптованих фізичних вправ в професійній діяльності здобувачка в роботі використовує такі методологічні підходи як: системний, діяльнісний, міждисциплінарний, особистісно-орієнтований, онтогенетичний, кожний з яких схарактеризовано нею в другому розділі, пп. 2.1, а також висвітлено в структурно-функціональній моделі готовності

майбутніх вчителів-логопедів до застосування адаптованих фізичних вправ в професійній діяльності (пп. 2.3). Разом із тим, здобувачка чомусь не визначає компетентнісний підхід, який є провідним у навчанні студентів будь-якої спеціальності тому, що визначає спрямованість освітнього процесу на досягнення інтегральних результатів в навчанні, якими є загальні і спеціальні компетентності тих, хто навчаються. Це вимагає пояснення здобувачки.

4. У структурно-функціональній моделі готовності майбутніх вчителів-логопедів до застосування адаптованих фізичних вправ в професійній діяльності, розробленою дисертанткою, подано організаційно-педагогічні умови, які одночасно є її ядром та необхідними обставинами, що спричиняють та уможлиблюють досягнення очікуваного результату в наслідок здійснення педагогічного процесу (розділ 2, пп. 2.3, а також в тексті дисертації). Під час їх формулювання здобувачці необхідно було б кожному з них дещо продовжити та вказати, саме завдяки чому або через що відбуватиметься досягнення результатів дослідження, тим самим визначивши його відмінність від інших, раніше запропонованих науковцями обставин.
5. Не дивлячись на те, що в розділі 2 в пп. 2.4 і пп. 2.5 доволі ґрунтовно представлені форми, методи та засоби формування готовності майбутніх вчителів-логопедів до застосування адаптованих фізичних вправ, а також методичні аспекти їх застосування в процесі підготовки, варто зазначити, що вони переважно стосуються навчальної дисципліни «Основи логопедичних технік». Виходячи зі спеціальності, за якою відбувається захист дисертації, а саме, 015 – професійна освіта (за спеціалізаціями) 01 Освіта/Педагогіка, на нашу думку, дисертантці ретельніше треба було підійти до висвітлення питань методики навчання майбутніх вчителів-логопедів до застосування адаптованих фізичних вправ в професійній діяльності, що реалізовувалася нею в роботі зі студентами ЗВО спеціальності 016 Спеціальна освіта, у процесі засвоєння ними таких навчальних дисциплін як: «Логопедія», «Організація логопедичної роботи в закладах освіти», «Підготовка до школи дітей з порушеннями мовлення», «Сенсорне виховання дітей з порушеннями психофізичного розвитку», «Методика навчання основ здоров'я», не дивлячись на те, що в їх робочі програми та силабуси, як зазначає сама дисертантка, було введено нею лише окремі модулі або теми. Отже, методичні аспекти професійної підготовки студентів-бакалаврату варто було конкретизувати та збагатити прикладами використання в процесі вивчення зазначених вище навчальних дисциплін.
6. На наш погляд, перший і другий розділи дисертації переважані аналізом понять, що розкривають науковий тезаурус дослідження щодо формування готовності майбутніх вчителів-логопедів до застосування адаптованих фізичних вправ в професійній діяльності; дисертація – додатками.

Разом із тим, висловлені зауваження є дискусійними і загалом не впливають на позитивну оцінку виконаного дисертаційного дослідження і не знижують її актуальності, новизни та практичної значущості.

Висновок та рекомендація щодо присудження ступеня доктора філософії з відповідної галузі. На основі вищезазначеного стверджуємо, що дисертаційна робота *Горшкової Галини Володимирівни «Формування готовності*

майбутніх вчителів-логопедів до застосування адаптованих фізичних вправ в професійній діяльності» є самостійним, завершеним науковим дослідженням, що містить наукові результати з актуальної проблеми, які мають наукову новизну, теоретичне і практичне значення, не порушують академічної доброчесності та в повній мірі висвітлені у публікаціях дисертантки. Обсяг, якість та оформлення дисертації відповідають нормативним вимогам «Тимчасового порядку присудження ступеня доктора філософії», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 06 березня 2019 р. № 167, а її авторка, Горшкова Галина Володимирівна, заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії в галузі знань 01 «Освіта / Педагогіка» за спеціальністю 015 «Професійна освіта».

Офіційний опонент,
доктор педагогічних наук, професор,
професор кафедри фізичної реабілітації
спортивної медицини, фізичного виховання і здоров'я
Запорізького державного медичного університету

[Signature] І. М. Ляхова
ПІДТВЕРДЖУЮ
відділу кадрів Запорізького
державного медичного університету
20 р. Підпис *[Signature]*
[Signature]